

ŞAH HATAYÎ'NİN ŞİİRLERİNİ DE İHTİVA EDEN YAZMA BİR ŞİİR MECMUASI*

Dr. Doğan KAYA

Cönkler ve şiir mecmuaları, âşık edebiyatının ve Türk halkbiliminin en önemli kaynaklarından. Başta halk şairlerinin şiiri olmak üzere çeşitli folklorik bilgilerin kaydedildiği ve uzunlamasına açılan (tulanî), sırtı dar, ensiz, deri kaplı defterlerdi. Benzerliğinden ve şeklinden dolayı bu defterlere *sığırdili*, *danadili* bazen de *dil mecmua* denildiği de olmuştur. Aydınlar da bu defterlere *sefine-kâri* demişlerdir.

Cönkler ve mecmualar, âşık edebiyatının ve önceki devirlerin sözlü folklor ürünlerinin yazıya dönüşmüş örneklerini içine aldıkları için en değerli başvuru kaynaklarıdır. Daha ziyade şiirleri ihtiva etmekle beraber, tamamının böyle olduğu söylenemez. İçinde bazı dini bilgilerin, hutbe ve vaaz notları gibi mensur metinlerin bulunduğu cönkler de yok değildir.

Cönkler ve şiir mecmuaları, adı bilinmeyen veya unutulmuş nice şairin şiirlerini, bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerini yahut bilinen şiirin farklı şeklini ihtiva ederler.

Muhtelif kütüphanelerde ve yurdun değişik yöresinde muhtelif şahısların elinde bulunan mecmua ve cönklerde âşıklarımızın pek çok şiiri gün yüzüne çıkmayı beklemektedir.

Bu eserler, âşık edebiyatının ve önceki devirlerin sözlü folklor ürünlerinin yazıya dönüşmüş örneklerini içine aldıkları için en değerli başvuru kaynaklarıdır. Bu cümleden olarak biz de tespit ettiğimiz bir şiir mecmuasında yer alan Şah Hatayî'nin şiirlerini ilim âlemine tanıtmaya çalışacağız.

Yedi büyük Alevî ozanından biri (Nesimî, Fuzulî, Hatayî, Pir Sultan, Viranî, Kul Himmet ve Yeminî) olarak kabul edilen ve ayin-i cemlerde şiirleri okunan Şah Hatayî (1486-22 Mayıs 1524), Türk Edebiyatının önemli bir şahsiyetidir. Bu şairlerin, Alevî-Bektaşî kültüründe "Yedi Ulu Ozan" olarak nitelendirilmelerinin sebebi; şiirlerinde Oniki İmam, Kerbelâ hadisesi, menkıbeler, Bektaşilikle ilgili inançları, erkân ve adetleri konu edinmeleri, inanç ve düşüncelerini ustaca ortaya koymalarıdır.

Hatayî'nin şiirleri konusunda, gerek Türkiye'de gerekse Azerbaycan'da ve İran'da önemli çalışmalar yapılmıştır. İbrahim Aslanoğlu, Nejat Birdoğan,

* *Azərbaycan - Türkiyə: Yeddi Ulu Ozan Beynəlxalq Elmi Simpoziumu*, Bakı, 07-10 May 2015, Bildiri.

Sadeddin Nüzhet Ergun, Şah Hüseyin Şahin, Türkiye dışından da Babek Cavanşîr-Ekber N. Necef, Elyar Seferli-Halil Yusifov, Turhan Gencei, Ezizağa Memmedov, İsmailzade Resul, Mirze Abbasov gibi araştırmacılar Hatayî'nin şiirlerini yayımlayarak büyük hizmette bulunmuşlardır.*

Hatayî'nin güçlü şair oluşundan dolayı Yunus Emre, Pir Sultan ve Karacaoğlan gibi farklı coğrafya ve zamanlarda aynı mahlası kullanan başka şairler de olmuştur. İbrahim Aslanoğlu'nun tespitine göre bunlar; Hatayî, Can Hatayî, Derdimend Hatayî, Derviş Hatayî, Kul Hatayî, Pir Hatayî, Sultan Hatayî, Şah Hatayî'dir. Yapılan çalışmalarda Hatayî adına hece ve aruz ölçüsüyle kaydedilmiş yüzlerce şiir bulunmaktadır. İlerleyen zaman içerisinde muhtelif şahısların elinde bulunan nice cönk ve mecmualarda bu şiirlere yenileri eklenmektedir.

Bu bildirimizde de böyle bir durum söz konusudur. Bildirimizin temelini de Şah Hatayî'nin şiirlerinin bulunduğu mecmua ile orada kayıtlı şiirlerin tanıtımı oluşturmaktadır.

Sözünü ettiğimiz şiirler, Türkiye'nin Aydın ilinde yaşayan emekli polis memuru İsmail Gacar'da bulunan bir şiir mecmuasında yer almaktadır. İsmail Gacar, Tahtacı köyü olan Bayındır Yakapınar (Eski adı: Uladı) köyündendir. Mecmuayı, aynı köydeki bir dede ailesinden almıştır. Köyde, bu sülâleye "Şahanoğulları" denilmektedir. Söz konusu mecmuayı Necat Çetin, İsmail Gacar'dan alıp dijital ortama aktarmıştır.

Oldukça hacimli olan mecmua 297, varaktır. Mecmua 20 X 29 cm. boyutundadır. Mecmua "Haza Kitab-ı Mecmua" adını taşımaktadır ve şu bölümlere ayrılmıştır:

- *Şah Hatayî'nin 22-234. sayfalarda kayıtlı 300 şiiri,
- *Kul Himmet'in 316-356 sayfalardaki 53 şiiri,
- *Pir Sultan'ın 416-458. sayfalarda bulunan 68 şiiri,

*Nejat Birdoğan, *Alevilerin Büyük Hükümdarı Şah İsmail Hatai*, Can Yayınları, İstanbul, 1991.
 İbrahim Aslanoğlu, *Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri*, Der Yayınları, İstanbul, 1992.
 Şah Hüseyin Şahin, *Şah İsmail Hatayî Divanı ve Diğer Hatayî Şiirleri*, Pir Sultan Abdal 2 Temmuz Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, Ankara, 2011.
 Sadeddin Nüzhet Ergun, *Hatayî Divanı Şah İsmail Safevî Hayatı ve Nefesleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul, 1956.
 Babek Cavanşîr-Ekber N. Necef, *Şah İsmail Hataî Külliyyatı*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2006.
 Ezizağa Memmedov, *Şah İsmail Hatai - Eserleri*, Azerbaycan Elmler Akademiyası Neşriyatı, C. 1 Bakı, 1966, C. 2, Bakı 1973.
 Ezizağa Memmedov, *Şah İsmail Hatai 2 Ciltde*, Azernesr, Bakı, 1975, 1976
 Ezizağa Memmedov, *Şah İsmail Hatai*, Yazıcı, Bakı, 1988.
 İsmailzade Resul, *Hetayi- Şah İsmail Safevi Kolliyat Divan*, 1380.
 Mirze Abbasov, *Şah İsmail Hatai- Seçilmiş Şe'rler*, Bakı, 1964.
 Elyar Seferli-Halil Yusifov, *Şah İsmail Hatai-Keçme Namerd Körpüsünden*, Bakı, 1988.
 Turhan Gencei, *Şah İsmail Hatai*, Napoli, 1959.

*580-593. sayfalarda Bektaşî uluları için dualar.

Rika ile yazılmış olan metinlerin tamamı, aynı müstensih tarafından yazılmıştır. Ancak müstensih hakkında mecmuanın elimizdeki sayfaları içinde herhangi bir kayda rastlamadık. Cönkle ilgili olarak 458. sayfada 5 Mart 1940 tarihinde şöyle bir kayıt düşülmüştür:

“Tarik-i Alevîye’ye aid Şah Hatayî, Kul Himmet, Pir Sultan ve Kaygusuz Sultan’a ait nutk-ı aliyelerini can gözümle okudum. Evet, hakikat gevheri olduğuna imanım vardır. Hakk’a Eyvallah! Nasib olup da okuyan her kardaşa kendini kendinde olduğunu bilerek okuyup mütalaasını tavsiye ederim. Ne yazık ki 1240 (M. 1824) tarihinden beriye bu sürede sönüp gitmiştir. Tabi bu da Hakk’ın emridir. Emrine şükür, kahrına sabır. 5 Mart 940”

Mecmuanın son sayfasında da şöyle bir kayıt yazılıdır.

“İzmir vilâyeti dahilinde umum-ı millet ve diğer vilayetlerde Hatayi yozuldu 1242 (M. 1827)”

Bu ifadelerden hareketle, yazılmasına ne zaman başlanıldığı bilinmeyen bu mecmuanın, 1827’ tarihinde tarihinde tamamlandığı söyleyebiliriz.

Bu nottan ortaya çıkan bir başka sonuç da içinde Kaygusuz Abdal’a ait şiirlerin olduğu ancak şiirlerinin kayıtlı bulunduğu sayfanın yırtılmış olduğudur.

Mecmuanın sayfa başları, Arap rakamları ile seri olarak numaralandırılmıştır. Ancak bu çok çok kıymetli eserin bazı sayfaları eksiktir. Bunlar; 63, 161-169 (8 sayfa eksik), 235-315(80 sayfa eksik), 356-415 (59 sayfa eksik) ve 459-579 (20 sayfa eksik) numaralı sayfalardır. Eksik sayfaların toplamı 167’dir. Bunu, kültürümüz için büyük eksiklik olarak görüyoruz. Eksik sayfalarda söz konusu şairlere ait bilinmeyen nice şiirlerin olduğu şüphesizdir.

Şah Hatayî’nin mecmuada yer alan 300 şiirin ayağı ve diğer özellikleri şu şekildedir:

Sayfa	Şiirin Ayağı	Dörtlük Sayısı	Hece Sayısı	Ayak Çeşidi
22	Çektiğimiz cefaya bağışla bizi	5	11	döner ayak
22-23	Ali ile Muhammed’in aşkına	5	11	döner ayak
23	Beyan oldu sırlar bize	5	8	döner ayak
24	Tığbendim boynumda niyaza geldim	5	11	döner ayak
24-25	Şu ben nereyedim nereden	5	11	döner

	gelirim			ayak
25-26	Söyleyeyim dinlen canlar	9	8	döner ayak
26-27	Varalım erkân üstüne	11	8	döner ayak
27-28	Yine bizi bilen yârdır muhabbet	8	11	döner ayak
28	Birlik makamında beraber gerek	5	11	döner ayak
28-29	Yok meydanı değil var meydana	5	11	döner ayak
29-30	Saçtığımız pinhan olur	7	8	döner ayak
30	Bilenler merdan-ı meydana düştü	7	11	döner ayak
31	Ali'nin kurduğu yollar var onda	5	11	döner ayak
31-32	Severim Muhammed Ali senden medet	5	11	döner ayak
32	Muhabbet gölüne gir de andan gel	5	11	döner ayak
32-33	Âşıkların aşkıdır o yar	5	11	döner ayak
33-34	ErişürHüda'ninarslanı Haydar	7	11	döner ayak
34	Gerçekler makamı beli bu derler	7	11	döner ayak
34-35	Selman'ın oduna gittiğin derim	9	11	döner ayak
35-36	Ali'den gayrı sultan görmedim	6	11	döner ayak
36-37	Edepsizlik etmen mihman yanında	5	11	döner ayak
37	Kaldır kalleşliği gez eyle	11	11	döner ayak
37-38	(Be) bize şefaet ider varınca	8	11	döner ayak
38-39	Kalmamış eski töreler	5	11	döner ayak
39	Kâmil iken batıl olmak hak mıdır	5	11	döner ayak
39-40	Hile hurda ile yol olmaz	5	11	döner

				ayak
40	Erenler bugün bir kumaş dokudum	5	11	döner ayak
41	Yetiş Allah Ya Muhammed Ya Ali	5	11	döner ayak
41	Bir ucu var şar içinde	5	8	döner ayak
41-42	Adı güzel Ali ilen	6	8	döner ayak
42-43	Muhabbet bezmine dayandı Ali	5	11	döner ayak
43-44	Ali ile musahip olmaya gelmiş	7	11	döner ayak
44	Âlem geldi benli güzel gelmedi	5	11	döner ayak
45	Biz Muhammed Ali diyenlerdeniz	7	11	döner ayak
45-46	İncinme efendim bu da böyl'olsun	5	11	döner ayak
46-47	Merhem et sineme sen yaraladın	8	11	tek ayak
47	Dertliyim ben senden derman dilerim	5	11	tek ayak
47-48	Medet Allah Muhammed medet ya Ali	5	11	döner ayak
48-49	Senin Muhammed medet ya Ali	5	11	döner ayak
49	Er mi geldi cihana Ali sen gibi	7	11	döner ayak
49-50	Saadet eteğinde elimiz bizim	7	11	döner ayak
50-51	Endazedden geçti boyumuz bizim	5	11	döner ayak
51	Hizmet ettiğine gülü bulunca	5	11	döner ayak
51-52	Baharda akan selden irak ol	5	11	döner ayak
52	Mihmanlar siz bize sefa geldiniz	5	11	tek ayak
54	Sedası geliyor görünmez nurdan	5	11	döner ayak
54-55	Geçti ömür kanı ne hayaldesin	5	11	döner ayak
55	Daim bir ikrarda durmak	5	11	döner

	görünür			ayak
55-56	Muhammed miraca gel olduğu için	7	11	döner ayak
56-57	Hak ismin okur dilimiz	7	8	döner ayak
57	Zarafet eyleyüp gülmeden sakın	5	11	döner ayak
57-58	Hak habibi Mustafa'nın aşkına	5	11	döner ayak
59	Rabü'l-Âlemin hakikat yolu görülür	5	11	döner ayak
59	Sinem içinde mahfi yarem var	5	11	döner ayak
59-60	Bu cevri çekmeye dermanım mı var	5	11	döner ayak
60	Keramet göstermek ol ere düştü	5	11	döner ayak
60-61	Kudret nuruyla kırklar ceminde	7	11	döner ayak
61-62	Hakk'a arzu eden bulur bu gün	5	11	döner ayak
62	Vücut bulur ikrarda durunca	5	11	döner ayak
62-63	Ötüşür bülbülleri güzel sesi var	5	11	döner ayak
64	Gılman mı huri mi melek mi bilmem	5	11	döner ayak
64-65	Muhammet Ali'yi Hak bildim bende	12	11	döner ayak
66	Vahdet gülü gonca iken açıldı	5	11	döner ayak
66-67	Kendinden bir zengin baya dolanur	5	11	döner ayak
67	Şükür tarikatı gösterdin kullara	5	11	döner ayak
67-68	Âlemi yaratan sana sığındım	5	11	döner ayak
68-69	Gözümde gönlümde olan Ali'dir	7	11	döner ayak
69	Hak pir Muhammet Ali'dir	7	8	tek ayak
69-70	Beyanı tevhidi kuran Ali'dir	19 beyit	11	döner ayak

70-71	Yedi kere konup göçen Ali'dir	5	11	döner ayak
71	Allah pir Muhammet Ali'dir Ali	7	11	döner ayak
72	Virane kuleyi yapsanız ne	7	11	döner ayak
72-73	Hainlere nasip etmen Şah dedi	5	11	döner ayak
73	Farzın içinde farzdır musahip	5	11	döner ayak
73-74	Gözüm açtım mail oldum o burca	5	11	döner ayak
74	Resule gösterdi kendin Ali	5	11	döner ayak
75	Huda arslanı ejderi Ali'dir	5	11	döner ayak
76	Emrine şükreyle kahrına sabır	5	11	tek ayak
76-77	Nenize lazım selamın alman	5	11	döner ayak
77	Arz edenlerin hiç yolda kalmaz birisi	5	11	döner ayak
77-78	Hoş geldin can dediler	5	8	döner ayak
78-79	Erenler küfrü nurdan sayılır	5	11	döner ayak
79	Gönülden gönüle giden yolu bul	5	11	döner ayak
79-80	Can-ı dilden talip oldum erenler	5	11	döner ayak
80	Şah Ali'nin doğduğu gece	5	8	tek ayak
81	Turna derler bir kuşta kaldı Ali'nin	5	11	döner ayak
81	Birbirine vermiş hep elini	5	11	döner ayak
82	Arıdup kalp evin geçsün otursun	7	11	döner ayak
83-84	Onu her kardaşa diyebilirsen	6	11	döner ayak
83	Çekemezsin demedim mi	5	8	döner ayak
84	İmansızlığı belli oldu	5	8	döner ayak

84-85	La ilahe illallah yazılı	5	11	döner ayak
85	Hak iken vara uğradım geldim	5	11	döner ayak
85-86	Hayali gönlümden gitmez ayrılmaz	5	11	döner ayak
86	Tuttum eteğini güzel eldir bu	5	11	döner ayak
86-87	Ay doğmadan günden ezelden	5	11	döner ayak
87-88	Hak mihman gelince ellerimize	5	11	tek ayak
88-89	Sahip-i Zaman duvaz-ı imam değil mi	10	11	tek ayak
89	Mübarek cem gecelerinde	7	11	tek ayak
90	Kılavuzsuz gökte uçan kuş olmaz	6	11	döner ayak
90-91	Meded ey On İki İmamlar meded	5	11	dtekn ayak
91	İmana geldim imana	7	8	döner ayak
91-92	Diriye kattılar bizi	5	8	döner ayak
92-93	Sen seni ele atandan olma	7	11	döner ayak
94	Hak için alırlar anın elini	5	11	döner ayak
94-95	Hilaf vardır hep senin sözünde	7	11	döner ayak
95-96	Seni de salsınlar sahip nazara	6	11	döner ayak
96	Cümlesinin manası birdir	5	11	döner ayak
96-97	Musahip düşse hiç musahip düşer mi	6	11	döner ayak
97	Söyle pirim söyle dinlesün canlar	5	11	döner ayak
98	Divanda danışalım Ya Musa	7	11	döner ayak
98-99	Derdine derman eyle	5	8	döner ayak
99-100	Cebrail'im gelsin dedi	9	8	döner ayak
100	Aşk ile sevdayı biz	7	8	döner

				ayak
100-101	Seher vakti oldu kalk hacet dile	5	11	tek ayak
101	Pir gidecek olmuş niyazını verelim	5	11	tek ayak
101-102	Muhabbetten geçen Hak'tan geçer	5	11	tek ayak
102	Bugün mihmanım bir can içinde	7	11	döner ayak
103	Dört melek ana nida getürdü	9	11	döner ayak
104	Muhammed Mustafa Ali gel yetiş	8	11	döner ayak
104-105	Erenlerden payın ayrılmayınca	5	11	döner ayak
105-106	Sallı ala seyyid-ana âli Muhammed	5	11	tek ayak
106	Bir dar olup ikrarından geçemez	5	11	döner ayak
106-107	Bunu pirden gayri kimse seçemez	5	11	döner ayak
107	Yedim şahın elmasının birini	5	11	tek ayak
107-108	Lâfeta illa Ali la Seyfe illa Zülfikar	9	11	döner ayak
108	Bozulmuş bunca âlem düzelmez oldu	5	11	döner ayak
109	Döküldü indi Hizan'a	5	8	döner ayak
110	Ya Ali karnım aç dedi	13	8	döner ayak
110-111	Anunçün okurum lanet Ayşe'ye	6	11	tek ayak
111	Niyaz eylen ırza ile	5	11	döner ayak
112	Şeraitten tarikata girülür	7	11	döner ayak
112-113	Ali nadı okuyan dillere gelsün	6	11	tek ayak
113-114	Dağı taşı delersin	19	8	döner ayak
115	Mevtasıyla gezen senden haber ver	5	11	döner ayak
115-116	Rehber kapusuna gelmez olmuşlar	5	11	döner ayak
116	Gaflet uykusundan uyana geldim	7	11	döner

				ayak
117	Eli bir gerçeğe yetemez billâh	7	11	döner ayak
117-118	Hakikate teslim olanlar şulesin bulur	5	11	döner ayak
118	Yapış rehberine mürşidini bul	5	8	döner ayak
119	Kurduğu yola gitmiyor talip	5	11	döner ayak
119-120	Âşıkların hocasını sorayım	8	11	döner ayak
120-121	Anı tutanlara sevap yazılır	5	11	döner ayak
121	Her köşenin yetmiş yedi yolu var	12	11	döner ayak
122	Öter bülbül öter güle götürür	5	11	döner ayak
123	Erkâna karışmak hakkı değildir	5	11	döner ayak
123-124	Senin burada yerin yoktur	5	11	döner ayak
124	Herkes usanmaz imiş	5	8	döner ayak
124-125	Tövbe günahıma estafirullah	7	11	döner ayak
125-126	Serveri dünyaya gelüp gittiğimde	5	11	döner ayak
126	Elest deminin yolu geliyor	7	11	döner ayak
126-127	Er duyaldan Şeyh Safi'den buyruğum var	5	11	döner ayak
127-128	Ali cümleye tabip değil mi	9	11	döner ayak
128-129	Ali'm padişahdır Salman lalası	9	11	döner ayak
129	Can cana inanma ile	5	8	döner ayak
129-130	Pir sana mürvete geldim	5	8	tek ayak
130	Kalmamış hakkına kail olucu	5	11	döner ayak
130	Mehdi zuhur etti bugün	5	8	döner ayak

131	Açın kapuları öyle oturun	5	11	döner ayak
131-132	Anlar hanlara indi bugün	5	11	döner ayak
132	El vermeyince ikrar alınmaz	7	11	döner ayak
133	Murtaza Ali'dir bizim pirimiz	5	11	döner ayak
133-134	Anı bilen şu cihanı fark eder	5	11	döner ayak
134	Çekerim senden ötürü	6	8	döner ayak
134-135	Kalp kara nakız gelmiş gelmemiş	7	11	döner ayak
135-136	Muhammed muhabbetten hâsıldır hâsıl	5	11	döner ayak
136	Üstüne yol varınca yoldan kaçarsın	5	11	döner ayak
137-137	Bilürsen söyle görelim	5	8	tek ayak
137-138	Gördüm mihmandır her can içinde	9	11	döner ayak
138	Ululardan ulu Allah Allah	5	11	döner ayak
138-139	Gel gönlüm varalım mürvet diyelim	5	11	tek ayak
139	Çağırdım üçler aşkına	5	8	döner ayak
139-140	Yandı Şah'ın delili	5	8	döner ayak
140	Bakınca göründü İmam ul(u)ları	5	11	tek ayak
140-141	Ben tellalım bazar başım Ali'dir	7	11	tek ayak
141-142	Bu cihan bir duman toz değil midir	7	11	döner ayak
142-143	Evvel ikrar verip dönen gelmesin	6	11	döner ayak
143	Gezen kimdir haber ver	5	8	döner ayak
143	Hızır Nebi gezmedi mi	5	8	döner ayak
143-144	Arşda yeşil kandil nur olmadı mı	9	11	döner ayak
144-145	Devranı döndüren Ali değil mi	5	11	döner

				ayak
145	Bileler ummanın yol olduğunu	5	11	döner ayak
145-146	Sabreyle gönül sabreyle	5	8	tek ayak
146-147	Gel şunun manasını de Sofu	5	11	döner ayak
147	Yazan Ali Muhammed okumadı mı	5	11	döner ayak
147-148	Sakın sofuluğuna kanmayasınız	6	11	döner ayak
148-149	Mümin arif isen dinle andan	11	11	döner ayak
149-150	Dört kapunun hangisinden girdin sen	5	11	döner ayak
150	Merhaba dedem safa geldin	5	11	tek ayak
150-151	Haydar-ı Kerrar'dır Ali	5	8	tek ayak
151	Ulu divan kurulunca n'edersin	5	11	döner ayak
151-152	Aman Dede'm beni talip etsen olma mı	5	11	tek ayak
152	Padişah eylemiş ilin üstüne	5	11	döner ayak
153	Gül deyüp dikene dağlattı bizi	5	11	döner ayak
153-154	Cümle dertlere derman olan Şah	5	11	döner ayak
154	Aşkın sevdasına uydum sonradan	5	11	döner ayak
154-155	Düvazdeh İmam derler ana	5	8	döner ayak
155-156	Cümlenin dersin veren Ali'dir	7	11	döner ayak
156	Dört gönülü bir edelim	6	8	döner ayak
157-157	Yükü lâl gevher pacından gayrı	5	11	döner ayak
157-158	Meded Şah imdad eylen talibe	8	11	tek ayak
158	Biri akıl bir kemal ille marifet	5	11	tek ayak
158-159	Var mı müminliğin nişanı kardaş	7	11	döner ayak
159	Edin erenler eylen niyazı	5	11	tek ayak
160	Ol ürfana gelse gerek	5	8	döner

				ayak
160-161	Dünyadan ahirete fethi bulunmaz billah			
	(3. dörtlükten sonra 161-169. sayfalar yok)	11		döner ayak
170	Acep ol yalan kısmet yer miydi	6	11	döner ayak
170-171	Çeker misiniz On İki İmam yasını	7	11	döner ayak
171	Mihman hoş geldin hoş geldin	5	11	tek ayak
172	Gülmez muheyyer muhayyer	5	11	tek ayak
172-173	Hakk'a kail olanlar gelsin giyelim	5	11	döner ayak
173	Hatır kalsun yol kalmasun	5	8	tek ayak
173-174	Tevekkülle fark eyleye özünü	6	11	döner ayak
174-175	İncinmedi Hak'tan gelen cefaya	10	11	tek ayak
175	Sakın ustaz seni kabul eylemez	5	11	döner ayak
176	Yolunu sürerim yoldan içeri	7 beyit	11	döner ayak
176	La seyfe illa Zülfikar belinde tığ-ı Haydar'ı	9 beyit	15	döner ayak
177	Her dem vücüdu pak olur	5	8	döner ayak
177-178	Cahdimiz vaktimiz gevherkân üstüne	5	11	döner ayak
178	Al giyin (âl)i devridir	5	8	tek ayak
178-179	Hali gerek yol ehlinin	5	8	döner ayak
179	Evvel başdan hali gerek	5	8	döner ayak
179-180	Aklı yok bilisi yok kimi canların	5	11	döner ayak
180	Dönerse destinin damanı yoktur	9 beyit	11	döner ayak
181	Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz	5	11	tek ayak
181182	Yorulup yollarda kalmaz inşallah	5	11	döner ayak
182	Kelamullah imiş insan bildim	7	11	döner ayak

182-183	Hak deyip tuttuğum elden ayrılmam	5	11	tek ayak
183-184	Can evinde kal olmasın	5	8	döner ayak
184	Ala gözlü Şah değil mi	7	8	tek ayak
184-185	Erenler bin kan ettim bir mürvete geldim	5	11	döner ayak
185	Dinleyin erenler zar işide öyle olur	5	11	döner ayak
186	Şah Ali dünyaya geldiği zaman	5	11	döner ayak
186-187	Varıp bir hal bilmeze halin sorarsın	5	11	döner ayak
187	Ben okumayı uludan aldım	7	11	döner ayak
188	Cem gecesini geçürmesünler	5	11	döner ayak
188-189	Ak üstünde akı görebilürsen	7	11	döner ayak
189	Makam dergahıdır Abdal Musa'nın	5	11	döner ayak
189-190	Anın çün okurum lanet Yezid'e	7	11	döner ayak
190-191	Yalan dünya değil misin	5	8	döner ayak
191	Can cana inanmayan	5	8	döner ayak
191-192	Gel kardaş seninle aşna olalım	9	11	tek ayak
192	Muhammed Ali'nin nurudur vallah	7	11	döner ayak
193-194	Temelim Muhammed Ali'den oldu	7	11	döner ayak
194	Şah-ı Murtaza Ali geldi	5	8	tek ayak
195	Düvazdeh İmamı söylesene	5	11	döner ayak
195-196	Er duyurdun Şeyh Sofi'nin buyruğum	5	11	döner ayak
196	Bir derdim var bin dermana değişmem	5	11	tek ayak
196-197	Canı fena dünyadan göçtüğün için	8	11	döner ayak
197-198	Güllük gülistanlık olsun cemimiz	5	11	tek ayak

198	Ne vardı bu dünyada vardan haber ver	5	11	döner ayak
198-199	Ezeldendir ezeldendir ezelden	11	11	döner ayak
200	Gafil gafletten uyan dediler	5	11	döner ayak
200-201	Evladına eğri bakma ziyandır	5	11	döner ayak
201	Göçü nur kervanı nur ili nur	5	11	döner ayak
201-202	Her kaçan baksam âlem nur olur	5	11	döner ayak
202	Yetemediğim yerin ibtidasıyım	5	11	tek ayak
202-203	Ol hâk-i payına yüzler sürerim	6	11	döner ayak
203-205	Yerin göğün binasını kurunca	20	11	döner ayak
205-206	Gel yetiş çarıma İmam Hüseyin	5	11	tek ayak
206	İmam Hüseyin'e gönderin bizi	5	11	döner ayak
206-207	Gördüm dört köşede dört can oturur	7	11	döner ayak
207-208	Ali'den gayrı kim var kim	6	8	tek ayak
208	Şu dağlar yerinden ayrılır bir gün	5	11	döner ayak
208-209	Deme demez var vana geçmek istiyor	5	11	döner ayak
209	İkinin birisi pirim Ali'dir	5	11	döner ayak
209-210	Arzulayalım On İki İmam aşkına	5	11	döner ayak
210-211	Hak ile birlikte yektaş idim men	15	11	döner ayak
212	Emek zayi olmaz ola	8	8	döner ayak
212-213	Aç göçzün can gafletten uyandır	5	11	döner ayak
213-214	Çok şükür birliğine Yâ Rab (ilahi) çok şükür	9	11	döner ayak
214-215	Kelamı tevhid okuya dilinden	11	11	döner ayak
215-216	Müşkülümüz oldu bize göründü	5	11	döner

				ayak
216	Kandilde nur eyledi	5	8	döner ayak
216-217	Şimdi türlü türlü yol eylemişler	5	11	döner ayak
217	İbtida rehberin var kapusuna	7	11	döner ayak
217-218	Ol ürfana gelse gerek	5	8	döner ayak
218-219	Seçilüp geriye kalmış görünür	10	11	döner ayak
219-220	Nacileri katarına almıyor	7	11	döner ayak
220	Hasılattan delil yakar dükkânım	5	11	döner ayak
221	Kırk günde on beş yaşına girdi Ali	5	11	döner ayak
221-222	Gelin Murtaza Ali'dir Ali	5	8	döner ayak
222	Sakın ikrarından dönme divane	5	11	döner ayak
222-223	Ümmetlerim size elveda dedi	5	11	döner ayak
223	Tarikat hakikat yoluna gire gör	5	11	döner ayak
223-224	Dinlemeyenin hakkı hak olmaz	5	11	döner ayak
224-225	Himmeti pirimden alalıdan beri	5	11	döner ayak
225-226	Hutbe-i Duvazdeh İmam yazıldı	12	11	tek ayak
226-227	Ali'ye ermenin dermanı nedir	7	11	tek ayak
227-228	Güzellerden güzel bir güzel gördüm	7	11	tek ayak
228	Hiç kalsız kul bulamadım	6	11	döner ayak
228-229	Ulaşır katara zaman gerekmez	6	11	döner ayak
229	Ser çeşmeden gelir suyun durusu	5	11	döner ayak
230	İndiriyorlar Şah-ı Merdan Ali'yi	5	11	döner ayak
230-231	Gökte melek yerde insan ağladı	5	11	tek ayak

231	Delilim Mustafa geldi	9	8	döner ayak
231-232	Her ne arasan pulda bulunur	5	11	döner ayak
232	Ol kalanın yarısı yoktur	5	11	döner ayak
232-233	Hal içinde hal bulalım	5	11	döner ayak
234	Yetiş Muhammed ya Ali yol elden gitti	5	11	tek ayak

Yukarıdaki Hatayî'nin şiirlerinin dökümünden hareketle ortaya çıkan sonucu şöyle sıralayabiliriz:

* Şiirlerin 265'i döner ayak, 35'i tek ayaktır.

* Şiirlerin 251'i 11 heceli, 48'i 8 heceli, bir tanesi de 15 hecelidir.

*Şiirlerin 4'ü beyitler, 296'sı da dördlükler halinde ve koşma tipindedir.

Koşma tipindeki şiirlerin dördlük sayıları şöyledir:

5 dördlük : 197 şiir,

6 dördlük : 17 şiir,

7 dördlük : 46 şiir,

8 dördlük : 9 şiir,

9 dördlük : 12 şiir,

10 dördlük: 3 şiir,

11 dördlük: 6 şiir,

12 dördlük: 3 şiir,

13 dördlük: 1 şiir,

15 dördlük: 1 şiir,

20 dördlük: 1 şiir.

* Beyitlerle vücuda getirilmiş dört şiirden 2'si 9 beyit, diğerleri de 7 ve 19 beyittir.

* İncelediğimiz 300 şiir içinde aruz ölçüsüyle söylenmiş olanı yoktur.

SONUÇ

Bu şiirlerin okunması, daha önce yayımlanmış olanların edisyon kritiğe tabi tutulması, bilinmeyenlerin de olduğu gibi yayımlanması ayrı bir çalışma konusudur. Çünkü söz konusu şiir mecmuası ve bu mecmuada yer alan Şah Hatayî'nin şiirlerinin tanıtılması amaç edinilmiştir. Yukarıda tasnife çalıştığımız şiirlerin teknik özelliklerini şöyle özetlememiz mümkündür:

*Şiirlerin tamamı Alevî-Bektaşî itikadı ile söylenmiştir. Şiirlerde, konu gereği sık sık Ehl-i Beyt'ten, 12 İmam'dan, Hz. Ali'den, İmam Hüseyin'den ve Kerbelâ'dan, Hacı Bektaş'tan söz edilmiştir.

*Şiirlerin tamamında mahlas bulunmaktadır ve mecmuada kırmızı renkle yazılmıştır.

*Şiirlerin pek çoğunda ölçü sağlamlığı yoktur. Bunun, müstensihthen mi yoksa bilginin alındığı kaynaktan mı kaynaklandığı meçhulümüzdür.

Bildirimizi bitirmeden önce sözkonusu mecmuadaki başta Kul Himmet'in şiirleri olmak üzere, Pir Sultan ve Şah Hatayî'nin şiirlerinin günümüz alfabesine aktarmakta olduğumuz müjdesini de vermek istiyoruz.

.....

Kaynakça:

Aslanoğlu, İbrahim, "Geçen Yüzyıllarda Folklorumuza Işık Tutan Kaynaklar", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, C. 1, Ankara,1976

Cumbur, Müjgân, "Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri", *I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri*, Ankara, 1974.

Dizdaroğlu, Hikmet, "Cönklerde Güvenirlilik Derecesi", *Türk Folklor Araştırmaları*, XVII (341),Aralık 1977

Gökyay, Orhan Şaik, "Cönk" Md.,*İslâm Ansiklopedisi*, T.D.V., İstanbul,1993.

Kaya, Doğan, "Âşık Edebiyatının Önemli Yazılı Kaynaklarından Cönkler", *Kültür Çağlayanı*, S. 16,Eylül-Ekim 2012.

Kaya, Doğan, "Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler", (), *Müjgân Üçer Armağanı*, Sivas, 2011.

Koz, M. Sabri, "Cönk" Mad.,*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1977.

Özen, Kutlu, "Cönk ve Mecmuaların Halk Edebiyatı Araştırmalarındaki Yeri- Sivas Yöresinde Tutulmuş Olan Cönklerin Bazı Özellikleri", *Kızılırmak*, S. 1, Sivas,Ocak 1992.

Paçacıoğlu, Burhan, "Bir Cönk İncelemesi", *Türklük Bilimi Araştırmaları* 1996, S. 2, Sivas,1996.

Pakalın, Mehmet Zeki,*Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. 1, M. E. B Yay. İstanbul,1983.

Ülkütaşır, M. Şakir, "Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri",*Türk Kültürü*, Sayı 60, Ankara,1967.